

4. *Източен Балканъ*. Отвждъ Искърското дефиле се издига често възпъваната въ българскитѣ народни пѣсни *Мургашъ планина*, отъ чийто връхъ се вижда дълбоко надолу Искъра, по-нататъкъ София съ цѣлата котловина, Риила, Родопа, а на северъ Пиротъ, Враца и Плъвенъ. Източно отъ Мургашъ има проходъ (1050 метра), презъ който минава пжтъ и телеграфъ; това е новиятъ пжтъ отъ София за недавна основаното отъ турцитѣ въ Балкана Орхане. По-нататъкъ частитѣ на гребена се наричатъ: *Буновска* или *Етрополска планина*, отъ която се вижда София, Витоша и Родопа; *Мирковска планина*, съединена чрезъ седловина съ Ихтиманска Срѣдна-гора; *Златишка планина* надъ града Златица, разположенъ на южния склонъ въ една плодородна и гжсто населена долина, и *Лъженска планина*. Северниятъ склонъ тукъ е покритъ съ голѣми джбови и букови гори. По-нататъкъ следва *Клисурска планина* съ изворитѣ на Видъ; до южния ѝ склонъ се доближава Централна Срѣдна-гора. Още по-нататъкъ на изтокъ, надъ изворитѣ на Осъмъ се издига *Сопотска* или *Троянска планина*¹⁸, висока 2000 м. и съ пластове отъ медъ и сребро. На това мѣсто става преминаванетоъ презъ Балкана отъ Троянъ за Сопотъ за 8 часа, по една планинска пжтека, наричана *Троянска пжтека*; тукъ нѣкога минавалъ единъ отъ най-оживенитѣ римски пжтища, който съединявалъ почти по права посока Пловдивъ съ колониитѣ *Novae* (Стъкленъ при Свищовъ) и *Oescus* при устията на Искъръ¹⁹. Южниятъ склонъ (отъ микашистъ и първиченъ глинестъ шистъ) е навредъ грандиозно стръменъ и безжизненъ; политѣ му сж досущъ прави; селищата сж разположени при изходитѣ на кжси, но дълбоки, подобни на дефилета, напрѣчни долини.

Отвждъ мѣстото, дето Балкантъ се съединява чрезъ гранитенъ гребенъ съ Източна Срѣдна-гора (Караджа-дагъ), се намиратъ два върха, на които снѣгътъ още се държи презъ юний. Това сж *Кадимлия* при Калоферъ и особено *Мара-Гедикъ* при Карлово, най-високиятъ връхъ на Балкана (до 2400 метра), необикновено стръменъ и правъ купенъ съ многобройни зжбери, който отблизо прави дълбоко и дори тежко впечатление²⁰. При основанието на Мара-Гедикъ, надъ изворитѣ на Тунджа, въ дива и прекрасна, изобилна съ водопади скалиста мѣстность, се намира най-високиятъ проходъ презъ Балканитѣ, Розалита (1930 м.). Северно отъ Казанлъкъ, разположенъ въ чудно хубава мѣстность, между грамадни планински вериги и обширни полета, покрити съ трендафили, при село Шипка (1572 м.) се открива главниятъ проходъ презъ Балканитѣ (1446 м.), който води отъ долината на Тунджа къмъ рѣка Янтра. Именуваъ го сжщо и *Оазанъ*; две стражи го вардятъ. Презъ 1837 година тукъ билъ направенъ за султанъ Махмудъ II пжтъ, който впрочемъ скоро се развалилъ, така че презъ 1855 год. султанъ Абдулъ-Меджидъ трѣбвало да направи новъ, който сега сжщо тѣй безследно е изчезналъ.

Оттукъ се започватъ девственитѣ балкански гори, скрити въ мрачни проломи и почти недостъпни високи долини. Тая часть на Балканитѣ се състои отъ гранитъ и гнайсъ. Най-дивата часть на Балканитѣ се намира тукъ между Шипка и Сливенския проходъ, на дължина приблизително 15 мили. Оголеното скалисто било изпкъва високо надъ гжститѣ букаци въ по-долу лежащитѣ мѣстности. Това непроходимо планинско било въ продължение на вѣкове служи за любимо свѣрталище на българскитѣ хайдути (клефти); всѣка планина, проломъ и потокъ иматъ у тѣхъ своето име, предание и пѣсни. Ала да се живѣе по тия висини е възможно само презъ лѣтото. Зимно време картината на тая мѣстность можемъ най-добре да си представимъ отъ бележитото описание на хайдушкия войвода Панайотъ Хитовъ: „Вѣтърътъ ревѣше като бѣсенъ; снѣгътъ се бѣлѣеше; рѣкитѣ и деретата шумѣха жа-